

Μέγαρο Εξάρχου

Το περίοπτο και μεγαλοπρεπές διώροφο κτίριο της οικογένειας Εξάρχου χτίστηκε την περίοδο 1922 - 1923. Οι δύο όψεις του είναι οργανωμένες πάνω στην οικοδομική γραμμή του γωνιακού οικοπέδου. Στη λοξή απότμηση της γωνίας του κτηρίου, οργανώνεται ισόγειο κατάστημα. Η κύρια είσοδος του είναι στην οδό Μητροπόλεως. Οι όψεις του κτιρίου εμφανίζονται επίπεδες με ισουψείς αρμούς στο επίχρισμα, που διακόπτονται από τις κατακόρυφες ζώνες των ανοιγμάτων. Η βάση του κτηρίου είναι από πωρόλιθο, ενώ η στέψη διαμορφώνεται με επίπεδη ζωφόρο. Χαρακτηριστική είναι η τριγωνική διαμόρφωση του αετώματος της κεντρικής προεξοχής προς την αυλή, που παραπέμπει στον πρώιμο Αθηναϊκό κλασικισμό, ενώ γενικότερα η μορφολογική επένδυση των όψεων αποτελεί δείγμα εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής με πλούσιες αναφορές στον γαλλικό κλασικισμό¹.

Ο Χρήστος Έξαρχος αγοράζει το συγκεκριμένο οικόπεδο το 1922, από τρεις μουσουλμάνους, οι οποίοι φεύγουν από την πόλη, λόγω της ανταλλαγής των πληθυσμών. Ο Χρήστος Έξαρχος πεθαίνει το 1933 και κληρονόμοι του κτηρίου είναι η γυναίκα του και τα έξι παιδιά του, Διονύσιος, Μηνάς, Αργύριος, Αχιλλέας, Ευσεβία και Περικλής².

Η οικογένεια Έξαρχου καταγόταν από τη Δροσοπηγή και, σύμφωνα με προφορικές μαρτυρίες, εργαζόταν ως εργολάβος³. Σε αυτόν είχε ανατεθεί η κατασκευή του 2ου Δημοτικού σχολείου Φλώρινας από το Νηπιαγωγικό

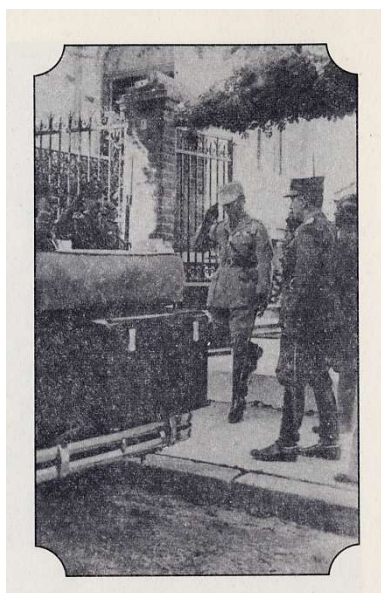
¹ Ζαρκάδα Πιστιόλη Χρ. (2003). *Η αρχιτεκτονική της Φλώρινας στην Περίοδο του Μεσοπολέμου*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Πολυτεχνική. Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή), τ. ΙΙ, 171.

² Πωλητήριο συμβόλαιο προς το δημόσιο. (1998). *Αρχείο Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης*.

³ Προφορική μαρτυρία του Θανάση Βογιατζή (Goose, 30-11-2015).

Επιμελητήριο Μελά. Πήρε ενεργά μέρος στον Μακεδονικό Αγώνα, όπως μαρτυρούν οι Ανέκδοτες Επιστολές του Τσόντου Βάρδα για τις εκλογές του 1920 στο νομό της Φλώρινας⁴.

Η οικογένεια Εξάρχου ανήκει στις εύπορες, μεγαλοαστικές οικογένειες της εποχής. Τα παιδιά του Χρήστου Εξάρχου, Διονύσιος και Μηνάς, ήταν δικηγόροι, ενώ ο Αχιλλέας έμπορας. Στο ισόγειο του κτιρίου είχε στεγασθεί η αντιπροσωπία των μηχανών Singer. Ο άλλος γιος, ο Αργύρης, προκρίθηκε ως Δήμαρχος από το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης, το 1943 επί Κατοχής, όταν απεβίωσε ο Νικόλαος Χάσος. Εκτελέστηκε από τους Γερμανούς, στις 23 Αυγούστου του 1944, ως αντίποινα για τη δολοφονία επτά Γερμανών και ενός Ιταλού, στην περιοχή ανάμεσα στη Βεύη και το Κλειδί⁵. Στο κτίριο αυτό φιλοξενούνται, συνήθως, και οι βασιλείς όταν επισκέπτονται τη Φλώρινα⁶.

Ο Βασιλιάς Γεώργιος Β΄, κατά την επίσκεψή του στη Φλώρινα, το 1935 & 1936, εξέρχεται από το μέγαρο Εξάρχου⁷

Σήμερα, στο κτίριο στεγάζεται το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Φλώρινας. Η πώληση του ακινήτου πραγματοποιήθηκε στις 07 Αυγούστου 1998 στην

⁴ Ηλιάδου-Τάχου, Σ. (1996). Ανέκδοτες Επιστολές του Τσόντου Βάρδα για τις εκλογές του 1920 στο νομό της Φλώρινας. *Αριστοτέλης*, 239-240, 61 - 64

⁵ Δορδανάς, Σ. (2002). *Αντίποινα των Γερμανικών Αρχών Κατοχής στη Μακεδονία (1941-1944)*. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Α.Π.Θ. (αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή), 709.

⁶ Προφορική μαρτυρία του Θανάση Βογιατζή (Goose, 30-11-2015).

⁷ Σ. Α. (1993). Από το αρχείο Εξάρχου. *Εταιρία*, 14, 20 - 24.

Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου, από τους επίγονους του Χρήστου Εξάρχου: Το πωλούμενο και μεταβιβαζόμενο ακίνητο, αφενός μεν προορίζεται για την ικανοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων στη Φλώρινα και ειδικότερα για τη στέγαση του εκεί υφιστάμενου και λειτουργούντος Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, αφετέρου δε είναι το μοναδικό κατάλληλο για τον προαναφερθέντα σκοπό, για τον οποίο το άνω Υπουργείο το ενέταξε στο πρόγραμμα αγορών για λογαριασμό του όπως το άρθρο 13 παράγραφος 7^α του Νόμου 2464/1997 ορίζει⁸.

Η Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας ξεκινά το έργο της το 1975 επικεντρώνοντας την δράση της στα εικαστικά δρώμενα της χώρας σε μια γεωγραφική γωνιά που διέθετε μια εικαστική ιδιαιτερότητα που ο καθένας σήμερα την αναγνωρίζει. Οι πρώτες σκέψεις για την δημιουργία μιας αξιόλογης συλλογής αποδίδουν χάρη στις προσπάθειες του καθηγητή της Α.Σ.Κ.Τ Αθήνας, γλύπτη Δημήτρη Καλαμάρα. Εμπνευστές και πρωτεργάτες μαζί με τον Δημήτρη Καλαμάρα, οι Φλωρινιώτες καλλιτέχνες: Στερίκας Κούλης, Ηλίας Βυζάντης, Θέμης Μηλώσης, Κωστάκης Λούστας, Νικόλας Δογούλης, Βασίλης Κύρκος, Δημήτρης Μπέσσας, Θανάσης Μηνόπουλος, Γιάννης Αντωνιάδης, Γεώργιος Κόρας, Βασίλειος Μιχαήλ καθώς και φιλότεχνοι πολίτες όπως οι: Παύλος Στεφανίδης, Παναγιώτης Γιασημακόπουλος, Τσώκας Νικόλαος, Γιώργος Λαβασίδης, Γρηγόρης Καραφύλλης, Σπύρος Αλεξίδης, Δημήτριος Τσούκας, Δημήτριος Θωίδης, Βασίλειος Βαγουρδής, Αναστάσιος Βασιλείου κ.α.

Το 1977 με ένα μικρό αριθμό έργων της Εθνικής Πινακοθήκης εγκαινιάζεται το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης σε ένα οίκημα της Γεωργικής Σχολής και την επόμενη χρονιά, τέσσερις δάσκαλοι της Ελληνικής τέχνης, ο Ν. Χ΄Κυριάκος Γκίκας, ο Δ. Μυταράς, ο Π. Τέτσης, και ο Δ. Κοκκινίδης παρουσιάζουν έργα τους. Η έκθεση αυτή προδιαγράφει και σηματοδοτεί έκτοτε το πλαίσιο και τις δράσεις του Μουσείου που κύρια πρόθεση είναι η σύγχρονη ποιοτική δημιουργία. Ακολουθούν συνεργασίες με τα σημαντικότερα εικαστικά κέντρα της χώρας και στις αίθουσες του Μουσείου παρουσιάζονται τα έργα των σημαντικότερων σύγχρονων Ελλήνων δημιουργών.

Από την ίδρυση της ακόμα η Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας εγκαινιάζει τον θεσμό των Συμποσίων σε μια προσπάθεια να φέρει σε επαφή το φιλότεχνο

⁸ Πωλητήριο συμβόλαιο προς το δημόσιο. (1998). *Αρχείο Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης. Προφορική μαρτυρία του Ανδρέα Τσώκα* (πρόεδρος Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, 17/2/2016).

κοινό της πόλης με την «κλασική τέχνη» αλλά και τις σύγχρονες εικαστικές αναζητήσεις. Το 1985 η Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας ιδρύει την Πινακοθήκη Καλλιτεχνών Φλώρινας που φιλοξενεί τα έργα των Φλωρινιωτών Καλλιτεχνών εντάσσοντας έτσι στη δράση της και τη ντόπια καλλιτεχνική δημιουργία. Από το 1993 η Πινακοθήκη Καλλιτεχνών Φλώρινας στεγάζεται σε ένα παραδοσιακό κτίριο του ΟΣΕ το οποίο πρόσφατα συντηρήθηκε και είναι έτοιμο πλέον να παρουσιάσει την συλλογή των 120 έργων του. Ταυτόχρονα, η ίδρυση της Εικαστικής Βιβλιοθήκης που σήμερα αριθμεί 6.000 εικαστικούς τόμους και η λειτουργία του Εικαστικού Εργαστηρίου, καθιστά το Μουσείο ένα από τα σημαντικότερα επαρχιακά εικαστικά κέντρα προσανατολισμένο στις σύγχρονες απαιτήσεις ενός τέτοιου χώρου όπου παράλληλα τονίζει και αξιοποιεί τον εκπαιδευτικό του χαρακτήρα.

Το 1995, το Μουσείο αποκτά τη συλλογή «Φόρος τιμής στον Γκρέκο» που σχηματίστηκε από τις δωρεές Ελλήνων καλλιτεχνών για την απόκτηση του έργου « Άγιος Πέτρος» του El Greco από την Εθνική Πινακοθήκη και έτσι ενδυναμώνει το σύγχρονο χαρακτήρα της συλλογής του Μουσείου με 137 νέα έργα. Η δραστηριότητες που αναπτύσσονται συνεχώς για 35 χρόνια καθιστούν το Μουσείο ευρύτερα γνωστό και γίνεται έτσι ένα από τα σημαντικότερα και εγκυρότερα εικαστικά κέντρα της χώρας. Ανάμεσα στα 600 περίπου έργα που αριθμεί σήμερα η συλλογή του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, βρίσκονται έργα των σημαντικότερων σύγχρονων Ελλήνων δημιουργών⁹.

Βιβλιογραφία

Δήμος Φλώρινας. (χ.χ.). *Μουσείο Σύγχρονη Τέχνης*. Διαθέσιμο στο: <http://www.cityoflorina.gr/index.php/episkeptes/axiotheata> (Ημερομηνία πρόσβασης 20/3/2016).

Δορδανάς, Σ. (2002). *Αντίποινα των Γερμανικών Αρχών Κατοχής στη Μακεδονία (1941-1944)*. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Α.Π.Θ. (αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή).

Ζαρκάδα Πιστιόλη Χρ. (2003). *Η αρχιτεκτονική της Φλώρινας στην Περίοδο του Μεσοπολέμου*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

⁹ Δήμος Φλώρινας. (χ.χ.). *Μουσείο Σύγχρονη Τέχνης*. Διαθέσιμο στο: <http://www.cityoflorina.gr/index.php/episkeptes/axiotheata> (Ημερομηνία πρόσβασης 20/3/2016).

- (ΑΠΘ). Σχολή Πολυτεχνική. Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή), τ. ΙΙ.
- Ηλιάδου-Τάχου, Σ. (1996). Ανέκδοτες Επιστολές του Τσόντου Βάρδα για τις εκλογές του 1920 στο νομό της Φλώρινας. *Αριστοτέλης*, 239-240, 61 - 64
- Σ. Α. (1993). Από το αρχείο Εξάρχου. *Εταιρία*, 14, 20 - 24.
- Προφορική μαρτυρία του Ανδρέα Τσώκα* (πρόεδρος Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, 17/2/2016).
- Προφορική μαρτυρία του Θανάση Βογιατζή* (Goose, 30-11-2015).
- Πωλητήριο συμβόλαιο προς το δημόσιο. (1998). *Αρχείο Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης*.